

Krajem srpnja 2017. godine pravobraniteljica za osobe s invaliditetom uputila je ponovno Ministarstvu demografije, obitelji, mladih i socijalne politike **prijedloge za izmjenu Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, broj 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17).**

„Temeljem čl. 7., 8., i 9. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN, br. 107/07) dostavljamo Vam prijedloge Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za izmjene odredbi Zakona o socijalnoj skrbi koji se odnose na uređenje odredbi o:

- Osobnoj invalidnini
- Doplatku za pomoć i njegu

Ovom prilikom odlučili smo istaknuti samo ona područja koja smatramo nužnim izmijeniti kako je predloženo, a nadalje vas pozivamo na dostavu nacрта prijedloga izmjena propisa kako bismo mogli dati detaljnije prijedloge.

Prvenstveno želimo istaknuti kako bi glavni cilj uređenja prava osoba s invaliditetom bio razdvojiti statusne od socijalnih naknada, što Ministarstvo treba imati u vidu prilikom uređenja svih prava iz Zakona o socijalnoj skrbi.

Detaljniju argumentaciju vezano uz prijedloge možete pronaći u godišnjim izvješćima Ureda Hrvatskom Saboru, a naravno da stojimo na raspolaganju za dodatna pojašnjenja, organiziranjem sastanaka ili na drugi primjereni način.

Dio naših prijedloga bi se odnosio na budući Zakon o inkluzivnom dodatku, međutim, obzirom da Zakon o socijalnoj skrbi regulira prava koji bi svojoj naravi trebala biti sadržaj upravo u Zakonu o inkluzivnom dodatku, naše prijedloge za izmjenu Zakona o socijalnoj skrbi ističemo sada.

OSOBNA INVALIDNINA

Već niz godina ukazujemo da osobna invalidnina treba biti naknada kojoj je svrha izjednačavanje položaja osoba s najtežim invaliditetom u odnosu na osobe bez invaliditeta. Osobna invalidnina odredbom čl. 54. Zakona i jest tako definirana, kao naknada koju ostvaruje osoba s teškim invaliditetom ili drugim teškim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, u svrhu zadovoljavanja njezinih potreba za uključivanje u svakodnevni život zajednice. Osobna invalidnina nije/ne bi trebala biti naknada koja služi za podmirenje osnovnih životnih potreba, što proizlazi i iz samog Zakona o socijalnoj skrbi koji propisuje da se osobna invalidnina može ostvarivati istodobno uz zajamčenu minimalnu naknadu kojoj je svrha zadovoljavanje osnovnih životnih potreba osobe koja nema dovoljno sredstava za njihovo podmirenje.

Međutim, Zakon o socijalnoj skrbi predviđa prihodovni, ali i imovinski cenzus za ostvarivanje prava na osobnu invalidninu. Na ovaj način osobna invalidnina gubi svoje značenje naknade koja izjednačava mogućnosti osoba s invaliditetom u odnosu na one bez invaliditeta, pogotovo kada je granica „dozvoljenog bogatstva“ upravo iznos osobne invalidnine, odnosno 1.250,00 kn. Od tako strogog cenzusa izuzeta je mirovina do iznosa najniže, minimalne mirovine ostvarene za 40 godina mirovinskog staža (2.369,2 kn). Ali nije izuzet i prihod do tog iznosa. Posljedično, ukoliko osoba s teškim invaliditetom ostvaruje prihod od npr. 1.500,00 kn temeljem ugovora o djelu, neće ostvariti pravo na osobnu invalidninu, a osoba koja ostvaruje mirovinu u istom iznosu istodobno će uz to ostvarivati i osobnu invalidninu u punom iznosu. Samac bez ikakvih primanja ima pravo na minimalnu novčanu naknadu u iznosu od 800,00 kn mjesečno, a ako je to osoba s teškim invaliditetom imala bi pravo uz taj iznos ostvariti i puni iznos osobne invalidnine, odnosno još 1.250,00 kn mjesečno. Ali osobi koja bi npr. ostvarila honorar u iznosu od 800,00 kn mjesečno osobna invalidnina će se umanjiti, te iznositi samo 450,00 kn.

Iz navedenog je vidljiva apsurdnost postojećeg sustava čije odredbe stoga hitno moramo mijenjati, zbog, ističemo još jednom, činjenice da osobna invalidnina ne treba biti socijalna naknada! Ustav RH nalaže posebnu skrb za osobe s invaliditetom, stoga tu posebnu skrb trebaju dobiti sve osobe s invaliditetom, a ne samo one siromašne. Stoga predlažemo vezano uz odredbe kojima je regulirana osobna invalidnina ukinuti imovinski i dohodovni cenzus. Nadalje, predlažemo da se osobna invalidnina prizna slijepim, gluhim i gluhoslijepim osobama, a s obzirom na to da su iste, sukladno sadašnjim odredbama u nepovoljnijem položaju od osoba s drugim vrstama oštećenja (intelektualno, mentalno, tjelesno) te obzirom na njihovu potrebu za visokom razinom podrške za uključivanje u život zajednice te na činjenicu da su naknade upravo za osobe sa senzoričkim oštećenjima među najnižima u Europi. Isto tako, obzirom na samu narav osobne invalidnine, čija svrha dakle nije zadovoljiti primarne životne potrebe, smatramo da ista ne bi trebala biti ukinuta osobama koje se nalaze u nekom obliku smještaja ili organiziranog stanovanja. Naime, osobi koja je smještena u instituciju/udomiteljsku obitelj/organizirano stanovanje nisu zadovoljene potrebe za uključivanjem u život zajednice. U ovim slučajevima osobe uglavnom nemaju apsolutno nikakve prihode, jer troškove smještaja/organiziranog stanovanja moraju podmirivati svim svojim приходima i imovinom. Smatramo stoga da im je na raspolaganju potrebno ostaviti barem iznos osobne invalidnine (ukoliko postoje zakonski uvjeti težine oštećenja zdravlja), kojim bi zadovoljili upravo ove potrebe za uključivanjem u život zajednice. U tom smislu predlažemo izmjenu odredbe članka 54. stavka 2. Zakona.

DOPLATAK ZA POMOĆ I NJEGU

Članak 61 st. 1 i 2 potrebno je brisati.

Obrazloženje:

Ne nalazimo valjano opravdanje da se djetetu, čiji roditelj koristi roditeljski dopust ili mirovanje radnog odnosa do treće godine života tog djeteta uskrati pravo na doplatak za pomoć i njegu unatoč utvrđenoj potrebi temeljem zdravstvenog stanja ili djetetu za koje roditelj koristi pravo na rad s polovicom punog radnog vremena. Jednako ne nalazimo opravdanje da se djetetu s težim smetnjama priznaje pravo na smanjeni iznos doplatka za pomoć i njegu ako roditelj ostvaruje pravo na rad s polovicom punog radnog vremena radi pojačane njege djeteta s težim smetnjama u razvoju po posebnim propisima.

POVEĆANJE IZNOSA OSOBNE INVALIDNINE I DOPLATKA ZA POMOĆ I NJEGU

Najveći broj obraćanja pravobraniteljici odnosno jedna petina ukazuje na tešku životnu situaciju i ugroženost osnovnih egzistencijalnih potreba osoba s invaliditetom i njihovih obitelji koja proizlazi iz siromaštva jer su često radno nesposobni ili se ne mogu zaposliti, bez prihoda su ili su oni tako niski da su nedovoljni za dostojanstven život. Mnogim osobama su osobna invalidnina u iznosu od 1250 kuna ili doplatak za tuđu pomoć i njegu u punom iznosu od 500 ili smanjenom iznosu od 350 kn jedini prihod kojim bi trebali podmiriti sve svoje životne troškove. Njihov iznos nije se mijenjao u posljednjih devet godina. Stoga predlažemo povećanje iznosa navedenih naknada.“